

การดำเนินงานห้องสมุดเพื่อสนับสนุนและตอบสนองนโยบายของรัฐบาลเรื่องประเทศไทย 4.0 Operating of Library for Supporting and Responding to Government Policy, Thailand 4.0

อรรจน์ อิงคินันท์ บัณฑิตย์¹
เดชดนัย จุ้ยชุม²
ดิชิตชัย เมตตาริกานนท์³

Att Inganinanda Bundit¹
Detdanai Juychum²
Dichitchai Mettarikanon³

บทคัดย่อ

การดำเนินงานของห้องสมุดเพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0 ซึ่งได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดบุคลากรปฏิบัติงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งห้องสมุดถือว่าเป็นองค์กรหลักทางด้านการให้บริการความรู้และสารสนเทศ ดังนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่ห้องสมุดจะสร้างจุดยืนให้ตนเองในการเป็นภาคส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0

คำสำคัญ: การดำเนินงานห้องสมุด ประเทศไทย 4.0 การบริหารงานห้องสมุด ห้องสมุดยุคใหม่ การจัดการงานห้องสมุด

หัวเรื่อง: การบริหารห้องสมุด--นโยบายของรัฐ--ไทย

Abstract

The operating of library for support government policy Thailand 4.0; with planning, staffing, public relation, information technology and long-life learning. The library are considered major organizations which provide knowledge and information services. Therefore, this may be a great opportunity for the library to be part of forging Thailand 4.0 policy ahead.

Keywords: Operating of library, Thailand 4.0, Library management, New-aged library, Library organization

Subject Headings: Library administration--Government policy--Thailand

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
e-mail: attinganinanda.b@psru.ac.th

² อาจารย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธานุสรณ์
e-mail: papa.midnight@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรการจัดการสารสนเทศดิจิทัล สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
e-mail: mdichitc@wu.ac.th

บทนำ

ประเทศไทย 4.0 เป็นนโยบายของรัฐบาล ภายใต้การนำของพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งเชื่อว่านโยบายนี้จะนำพาประเทศก้าวสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” ถ้าจะกล่าวถึงประเทศไทย 4.0 คงต้องย้อนไปมองอดีตว่าถ้าจะมาเป็นประเทศไทย 4.0 นั้นมีความเป็นมาอย่างไร คำอธิบายเบื้องต้นที่ขยายความให้เห็นภาพก็คือประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมามีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่โมเดล “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นภาคการเกษตร ไปสู่ “ประเทศไทย 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่โมเดลปัจจุบัน “ประเทศไทย 3.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก แต่รัฐบาลตระหนักดีว่า ภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 3.0” ที่เป็นอยู่นี้ต้องเผชิญกับ กังวลที่สำคัญคือไม่สามารถก้าวทันประเทศอื่นๆ ได้ และความสามารถของประชาชนในปัจจุบันไม่อาจนำพาประเทศพัฒนาไปมากกว่านี้ จึงเป็นประเด็นที่รัฐบาลต้องสร้างโมเดลใหม่ขึ้นเพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศและนำพาประชาชนทั้งประเทศไปสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ภายในเวลา 3-5 ปีนี้ ซึ่งประเทศไทย 4.0 เป็นแนวคิดที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 มิติสำคัญ คือ 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” 2) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการ “ผลิตสินค้า” ไปสู่การเน้นภาค “บริการ” มากขึ้น และ 3) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศไทยด้วย

ภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Thailand 4.0, 2016)

จากนโยบายดังกล่าวทำให้การดำเนินงานงานห้องสมุด ซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด ไม่เฉพาะผู้บริหารเท่านั้น ต้องให้การสนับสนุนและตอบสนองนโยบายในเรื่องนี้ เนื่องด้วยแหล่งที่มาของงบประมาณหลักห้องสมุดของรัฐนั้นมาจากรัฐซึ่งต้องพิจารณากลับกรองว่าห้องสมุดมีการสนับสนุนและตอบสนองประเด็นดังกล่าวมาน้อยเพียงใด จากเดิมที่ห้องสมุดเป็นหน่วยงานให้บริการทางด้านสารสนเทศซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาปรับเปลี่ยน เพื่อให้มีศักยภาพตอบสนองต่อผู้ใช้เรื่องการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น รวมถึงยังต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของประเทศไทย 4.0 ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการให้ความรู้เพื่อนำไปสร้างนวัตกรรมหรือแม้แต่ตัวองค์กรของห้องสมุดเองก็ต้องเป็นตัวอย่างในการสร้างนวัตกรรมด้วยเช่นกันเมื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ห้องสมุดมีการดำเนินงานที่มีความแตกต่างไปจากเดิมมาก ห้องสมุดยุคใหม่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินงาน การบริหารงานให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เพราะปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้โลกเปลี่ยนแปลงไป จากยุคอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นอย่างมาก และการพัฒนาเทคโนโลยีที่นำมาใช้กับงานด้านสารสนเทศมีศักยภาพเพิ่มขึ้นอย่างมาก เทคโนโลยีสารสนเทศสามารถช่วยให้การจัดการ

กับสารสนเทศที่มีอยู่จำนวนมากในเวลาที รวดเร็วและตรงต่อความต้องการของผู้ใช้ เป็นการ ลดข้อจำกัดทางด้านเวลา ระยะทาง ส่งผลให้เกิด การแลกเปลี่ยนสารสนเทศได้ตลอดเวลาและทุก สถานที

จากการปรับเปลี่ยนดังกล่าวห้องสมุดซึ่ง เป็นองค์กรที่มีพลวัตตลอดเวลาและสามารถ ปรับตัวได้เร็วกว่าองค์กรประเภทอื่นๆ ซึ่งถือเป็น ข้อดีที่จะตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0 ดังนั้นการดำเนินงานของห้องสมุดต้องปรับวิธีใน การดำเนินการทั้งด้านการวางแผน ด้านบุคลากร ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านเทคโนโลยี และด้าน การเรียนรู้ตลอดชีวิต ห้องสมุดต้องมีการ ดำเนินงานให้เกิดระบบการทำงานอย่างมีคุณภาพ และเกิดประโยชน์แก่ผู้ใช้สูงสุดและสามารถกระตุ้น ให้ผู้ใช้ตระหนักถึงความสำคัญของนวัตกรรม รวมถึงสนับสนุนให้ผู้ใช้ได้รับสารสนเทศเพื่อนำไป สร้างนวัตกรรมตามแนวทางของรัฐ

1. ด้านการวางแผน

การวางแผนยุทธศาสตร์คือ กระบวน การของการกำหนดทิศทางและวัตถุประสงค์ของ องค์กรกำหนดแผนทั้งระยะสั้น กลาง ยาว และ การนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งจัดทำเป็นเอกสาร ทีระบุวิสัยทัศน์ การกิจและกลยุทธ์ในการ ดำเนินงานขององค์กร แผนระยะยาวบอก ทิศทางการดำเนินงาน ใช้เป็นเครื่องมือในการ ประสานงานและกำกับติดตามการดำเนินงานของ องค์กรให้เป็นไปในทิศทางและจังหวะที่สอดคล้อง กัน ดังนั้นการวางแผนยุทธศาสตร์ของห้องสมุดสิ่ง สำคัญคือได้บรรลุประเด็นของประเทศไทย 4.0 ไว้ มากน้อยเพียงใดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของ องค์กร (organizational environment) ซึ่งหมาย

รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดแรงผลักดัน และส่งผล กระทบต่อการดำเนินงานของห้องสมุดประกอบ ด้วย สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร (external environment) และสภาพแวดล้อมภายในองค์กร (internal environment) การมีนวัตกรรมภายใน องค์กรและการส่งเสริมให้ผู้ใช้สารสนเทศได้รับ สารสนเทศที่จะนำมาซึ่งการสร้างนวัตกรรมจึงเป็น ประเด็นที่ห้องสมุดต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้นการจัดทำกลยุทธ์ (strategic formulation) คือ การนำสารสนเทศจากการ กำหนดทิศทางขององค์กรและการวิเคราะห์ปัจจัย ภายนอกและภายในมาจัดทำเป็นกลยุทธ์ในระดับ และรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการประเมินและคัดเลือก ว่ากลยุทธ์ใดที่มีความเหมาะสมกับองค์กรมากที่สุด ที่สำคัญได้ตอบโจทย์นโยบายของรัฐแล้วหรือไม่ใน การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (strategic implementation) คือ การนำกลยุทธ์ที่ได้จัดทำและคัดเลือกไว้มา ปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ กระบวนการวางแผน ยุทธศาสตร์จึงเป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอน เกี่ยวเนื่องสอดคล้องสัมพันธ์กัน ที่สำคัญคือเป็นสิ่ง บ่งชี้ว่าห้องสมุดได้บรรลุประเด็นของประเทศไทย 4.0 ไว้แล้วหรือยัง

ในการติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ (monitoring and evaluation) เมื่อมีการกำหนดยุทธศาสตร์และ แปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติซึ่งก็จะต้องมี กระบวนการและขั้นตอนในการติดตามและ ประเมินผลในรายด้าน ทั้งการดำเนินงานให้เป็นไป ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ หรือเมื่อดำเนินการ แล้วห้องสมุดบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งเป็นการประเมินว่าการดำเนินงานตามแผน

ประสบความสำเร็จหรือมีปัญหาอุปสรรคมากนักน้อยเพียงใด ซึ่งในกรณีนี้รัฐมุ่งไปที่การสร้างนวัตกรรมทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอีกด้วย การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีส่วนใหญ่จะทำปีละ 2 ครั้ง คือ รอบ 6 เดือน และ 12 เดือน เพื่อเป็นการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแผนเมื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์เสร็จ สิ่งสำคัญที่รัฐได้ให้น้ำหนักในการติดตามและประเมินผลคือ หอสมุดหรือองค์กรได้จัดให้มีกระบวนการในการเผยแพร่สารสนเทศและความรู้ไปยังชุมชน สังคม บ้างหรือไม่ เพราะรัฐตระหนักดีว่าการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นตัวเร่งและเป็นกระบวนการขับเคลื่อนประเทศให้เข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ได้เร็วขึ้นและเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่แต่ละองค์กรมีให้ประชาชนสามารถนำไปต่อยอดในเชิงธุรกิจได้ในอนาคต ซึ่งรัฐคาดหวังว่าการดำเนินการในลักษณะนี้จะสามารถเข้าถึงบุคคลในทุกระดับ รวมทั้งมีการกำหนดสมรรถนะและกำหนดตัวชี้วัดในการดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมต่อไป จากบทบาทดังกล่าว หอสมุดได้ดำเนินงานในลักษณะนี้มาก่อนแล้ว อีกทั้งหอสมุดทุกประเภทมีผู้ใช้ที่หลากหลายจึงเป็นผลดีที่หอสมุดจะดำเนินการในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องต่อไป (Tonwimonrat, 2014) จากการดำเนินงานของหอสมุดที่มีความร่วมมือกันในลักษณะเครือข่ายทำให้การกระจายองค์ความรู้ รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้หรือสารสนเทศข้ามระหว่างหอสมุดเป็นงานที่หอสมุดชำนาญจึงไม่ใช่เรื่องแปลกหรือยากที่หอสมุดจะสามารถนำสารสนเทศและความรู้มาแบ่งปันกันให้แก่ผู้ใช้ที่

ต้องการสร้างนวัตกรรมและการใช้บริการร่วมกันนี้เองจะกระตุ้นให้ห้องสมุดเกิดการพัฒนาการดำเนินงานและได้ผลลัพธ์คือนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ (Wade, 2012)

ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะปรับห้องสมุดสู่รูปแบบระบบดิจิทัลจึงเป็นผลให้การกระจายความรู้สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและเป็นตัวเร่งให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานใหม่อยู่ตลอดเวลา จากการทำงานในเรื่องนี้ตัวอย่างที่สำคัญคือหอสมุดแห่งชาติสกอตแลนด์ได้มีการออกพระราชบัญญัติโดยรัฐสภาแห่งสกอตแลนด์ในปี ค.ศ. 2012 พบว่าผลงานตีพิมพ์บทความทางวิชาการมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด รวมถึงการจดสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน จากประเด็นดังกล่าวความสำคัญของห้องสมุดจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการกระตุ้นให้เกิดประเทศไทย 4.0 เพราะหอสมุดมุ่งเน้นที่จะทำให้บรรลุทั้งบทบาทและวัตถุประสงค์ในฐานะหอสมุดแห่งชาติและในฐานะหอสมุดประชาชนเพื่อการศึกษา ค้นคว้า การพัฒนาบริการโดยใช้วิธีการใหม่ในการทำงานและยกระดับเสริมสร้างทักษะของประชาชน

2. ด้านบุคลากร

การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร หอสมุดให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อนโยบายประเทศไทย 4.0 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของรัฐอย่างน้อย 4 ด้านได้แก่ การสร้างบุคลากรที่มีความเป็นมืออาชีพ พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม ส่งเสริมความเป็นนานาชาติ และการบริหารจัดการสมัยใหม่ เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร หอสมุดให้เกิดสมรรถนะในการปฏิบัติงานและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้ใช้ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ที่หลากหลายตัวอย่าง

เช่น การพัฒนาผู้เรียนในมหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งการสร้าักนักปฏิบัติมืออาชีพด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นต้น โดยบุคลากรจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการและดำเนินการให้บริการสารสนเทศที่มีคุณค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความรู้ความสามารถทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทันต่อความต้องการที่เปลี่ยนไปของผู้ใช้บริการ และการขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการพัฒนา การสร้างนวัตกรรม รวมถึงควรมีทักษะที่จำเป็นซึ่งได้แก่ ความสามารถที่จะยอมรับความเปลี่ยนแปลง การนำสื่อออนไลน์เข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ด้านเทคโนโลยี เบื้องต้น ความสามารถในการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี และความสามารถในการรวบรวมไอเดียจากสื่อออนไลน์ เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อนโยบายประเทศไทย 4.0 (Likhitboonrit, 2017)

จากตัวอย่างที่เห็นได้ชัดนี้ การพัฒนา มหาวิทยาลัยสู่มหาวิทยาลัยแห่งการสร้าักนักปฏิบัติมืออาชีพด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมซึ่งหมายถึง มหาวิทยาลัยที่มุ่งเน้นการผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความเป็นมืออาชีพ มีความเชี่ยวชาญชำนาญการ มีทักษะขั้นสูง มีความสามารถในการคิดเป็น ทำเป็น สร้าักเป็น แก้ปัญหาเป็น สื่อสารเป็น และเมื่อจบเป็นบัณฑิตสามารถปฏิบัติงานในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม สนองต่อการพัฒนาประเทศซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาประเทศไทย 4.0 สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ต้องใช้สารสนเทศที่ห้องสมุดและบุคลากรห้องสมุดจัดเตรียมไว้ให้ (Chaleyprat, 2014)

ประเด็นที่ห้องสมุดควรคำนึงถึงประกอบไปด้วยการสร้าักนักวิชาการ คือ บัณฑิต ผู้สอน บุคลากรและนักบริหารจัดการ มหาวิทยาลัยที่ตอบสนองนโยบายของรัฐจึงกำหนดยุทธศาสตร์ 4 ด้าน เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้าักบัณฑิต

นักปฏิบัติมืออาชีพ: Hands On

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนางานวิจัย

และนวัตกรรม: Research & Innovations

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมความเป็น

นานาชาติ: Internationalization

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการ

สมัยใหม่: Modern Management

จากยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้าักบัณฑิตนักปฏิบัติมืออาชีพ คือ การผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติมืออาชีพที่มีความรู้ทักษะวิชาชีพ ทักษะสังคม (social skills) และมีการจัดประสบการณ์ในการทำงานจริง โดยการร่วมมือกับสถานประกอบการ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันดีในเรื่องของสหกิจศึกษา บนพื้นฐานของการพัฒนาอาจารย์ที่ได้ไปร่วมมือกับสถานประกอบการในการแก้ไขปัญหาและสร้าักนวัตกรรม การบริหารหลักสูตรให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบที่เรียกว่าลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ห้องสมุดยังคงบทบาทเช่นเดิม ได้แก่ การรวบรวม จัดหาจัดเก็บและจัดระบบสารสนเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพียงแต่เสริมกลไกในการกระตุ้นผู้ใช้ให้เกิดแนวคิดในเชิงสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น (Premsmi, 2012)

จากยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยนักปฏิบัติชั้นนำทางวิชาการและวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับสากลเห็นได้ชัดจาก

มหาวิทยาลัยในหลายแห่งพบว่าสามารถมีผลงานวิจัยที่ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมและสนองตอบความต้องการของประเทศ เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ มีการพัฒนางานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมและงานสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์และช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นอกจากนี้ตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการติดตามตรวจสอบและประเมินผลยังให้ความสำคัญกับการนำองค์ความรู้ที่มีไปเผยแพร่ให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมผลงานวิจัยที่ต่อยอดองค์ความรู้เดิมเพื่อสร้างนวัตกรรมและงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพและมีคุณค่าที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปการพัฒนา

สำหรับการดำเนินงานของห้องสมุดตามยุทธศาสตร์ที่ 2 นั้น บุคลากรของห้องสมุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณารักษ์ต้องเข้าไปมีบทบาทและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย บรรณารักษ์จะต้องมีทักษะด้านการวิจัยเพื่อให้สามารถช่วยนักวิจัย อาจารย์และนักศึกษาได้อย่างเต็มที่ โดยมีหน้าที่ในการจัดหางานวิจัย วิเคราะห์หมวดหมู่ งานวิจัย การพัฒนาฐานข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อาทิ บริการข่าวสารทันสมัย (Current Awareness Service) ซึ่งเป็นบริการที่แจ้งให้ผู้ใช้ทราบถึงข้อสนเทศใหม่ๆ ตามความสนใจของผู้ใช้ทันทีที่สถาบันสารสนเทศได้รับทรัพยากรสารสนเทศหรือทราบว่ามีการเผยแพร่สารสนเทศนั้นเกิดขึ้น (Johnson, Osmond, & Holz, 2009) เป็นบริการที่ช่วยให้นักวิจัย อาจารย์ และนักศึกษา เข้าถึงสารสนเทศที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็วและสารสนเทศมีความทันสมัย

จากยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมความเป็นนานาชาติ ตัวอย่างที่น่าสนใจคือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและนานาชาติภายใต้วิสัยทัศน์การเป็นมหาวิทยาลัยนักปฏิบัติชั้นนำทางทักษะวิชาชีพ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับสากล การพัฒนาการดำเนินงานของห้องสมุดตามยุทธศาสตร์ที่ 3 นั้นจะเห็นได้ว่าภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นภาษาสากลเป็นสิ่งสำคัญของบุคลากรทุกระดับ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์เป็นอย่างยิ่ง เพราะบรรณารักษ์จะต้องใช้ความรู้ความชำนาญในการแปลและถ่ายทอดสารสนเทศเพื่อแนะนำให้ผู้ใช้บริการได้นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง (Juntamaneechot, 2008) และอาจร่วมมือกับองค์กรด้านภาษาในการจัดบริการที่ช่วยเหลือผู้ใช้

จากยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการสมัยใหม่ สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ โดยมีสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการทำงานให้มีประสิทธิภาพมีความโปร่งใสตรวจสอบได้และมีธรรมาภิบาล

ห้องสมุดมีบทบาทในการบริหารจัดการสมัยใหม่นี้คือต้องทำหน้าที่บริหารจัดการให้มีคุณภาพซึ่งได้แก่ ทรัพยากรบุคคล ระบบฐานข้อมูล การบริหารความเสี่ยง การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารทรัพยากรทั้งหมดเป็นต้น ทั้งนี้ห้องสมุดมุ่งหวังเพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้หลักการบริหารที่เรียกว่า

ธรรมาภิบาล (good governance) การพัฒนา การดำเนินงานของห้องสมุดตามยุทธศาสตร์ที่ 4 นั้นต้องมีเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการวัดและ ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อเป็นสิ่งยืนยันถึงการ พัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการ องค์กรห้องสมุดว่าบรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้

3. ด้านการประชาสัมพันธ์

การพิจารณาการดำเนินงานของ ห้องสมุดบุคลากรที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการ ประชาสัมพันธ์ ในห้องสมุดโดยตรงมีน้อยมาก หาก พิจารณาถึงความสำคัญที่จะทำให้ห้องสมุด ตอบสนองนโยบายประเทศไทย 4.0 แล้ว จำเป็นต้องมีบุคลากรที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรง ซึ่งผู้ที่จะมาปฏิบัติงานด้านนี้นั้นต้องมีประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เข้าใจงาน ได้ดียิ่งขึ้นและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีอาชีพ งานในห้องสมุดที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ ในปัจจุบันถือว่าสำคัญยิ่งและงานนี้ยังรวมไปถึง การถ่ายทอดประสบการณ์หรือการอบรมในหัวข้อ การประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงผู้ใช้อีกด้วย จึงเป็น ความน่าสนใจของบริการห้องสมุดที่ต้องมีการ ปรับปรุงกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์โดยไม่ให้มี ผลกระทบกับงานห้องสมุดในงานประจำงานอื่นๆ

การก้าวสู่การเป็นห้องสมุดดิจิทัลถือเป็น เรื่องสำคัญที่ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ ผู้ใช้บริการ เพราะห้องสมุดจะเปลี่ยนแปลง หลากหลายด้านทั้งในรูปแบบทางกายภาพและสื่อ สารสนเทศในรูปแบบดิจิทัล ยิ่งห้องสมุดต้องพบกับ ความท้าทายในปัจจุบัน คือ การแข่งขันที่รุนแรง ขึ้นและเป็นครั้งแรกที่ห้องสมุดจะต้องแข่งขันกับ Google รวมถึงเครื่องมือช่วยค้นหาอื่นๆ ที่มีความ เปลี่ยนแปลงสารสนเทศอย่างมากจากการแข่งขันนี้

ห้องสมุดอาจจะต้องมองในมุมที่ต่างออกไปจาก การเป็นคู่แข่งกันอาจจะต้องผันตัวเองมาเป็นมิตร เพื่อให้มีการมุ่งเน้นให้เกิดการใช้สารสนเทศให้เกิด ประโยชน์มากที่สุด

การประชาสัมพันธ์ จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ห้องสมุดบรรลุวัตถุประสงค์และสิ่งสำคัญอีก ประการคือการสร้างแบรนด์ (Chumapai, & Soomart, 2015) ซึ่งถือเป็นงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดซึ่งรวมอยู่ในหัวข้อการประชาสัมพันธ์ด้วย จากงานวิจัยพบว่าห้องสมุดยังให้ความสำคัญใน เรื่องนี้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับตำแหน่งต่างๆ ที่มี ในห้องสมุด ซึ่งไม่ค่อยจะมีภาระงานด้านการ ประชาสัมพันธ์ห้องสมุด สิ่งที่สำคัญคือห้องสมุด ควรระบุภาระงานและขอบเขตของงานที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ให้กับบุคลากรของ ห้องสมุด เพื่อให้บุคลากรที่มาทำหน้าที่นี้มีความ รับผิดชอบอย่างเต็มที่ สามารถทำให้ผู้ใช้บริการ หรือประชาชนบรรลุความคาดหวังว่าจะพบกับ ผู้รับผิดชอบในงานด้านการประชาสัมพันธ์ ห้องสมุด (Dempsey, 2009) อย่างไรก็ตามนับแต่ปี ค.ศ.2006 เป็นต้นมา ในต่างประเทศห้องสมุดหัน มาให้ความสนใจการประชาสัมพันธ์มากขึ้น โดยมีการสร้างความรู้ด้านการประชาสัมพันธ์ในห้องสมุด และมีการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวเพิ่ม มากขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ได้กำหนดตัวบุคลากรที่ รับผิดชอบโดยตรงแต่พบว่ามีภาระงานระบุไว้ใน ตำแหน่งของบรรณารักษ์ที่ให้บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้า

4. ด้านเทคโนโลยี

Kwiecien (2013) กล่าวว่า บริการ สารสนเทศผ่านเทคโนโลยีเคลื่อนที่ เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันได้ขจัดปัญหา

ในด้านระยะทางและเวลาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างห้องสมุดและผู้ใช้บริการของห้องสมุด โดยเฉพาะเทคโนโลยีเคลื่อนที่ที่พัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลให้ห้องสมุดเพิ่มบริการผ่านช่องทางเทคโนโลยีเคลื่อนที่ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือแท็บเล็ต ซึ่งโทรศัพท์เคลื่อนที่ไม่ได้มีความสามารถเพียงการใช้โทรออก รับสาย ฟังเพลงหรือถ่ายรูปเท่านั้น แต่ได้พัฒนาความสามารถให้รองรับการใช้งานในระดับเครือข่าย เช่น การสนทนาออนไลน์ การแบ่งปันสารสนเทศการทำงานบนอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การใช้งานระบบบอกตำแหน่งบนพื้นผิวโลก (GPS) การติดต่อกันภายในกลุ่มเพื่อนการประชุมทางไกลการเข้าร่วมเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook Twitter การดาวน์โหลดแอปพลิเคชันต่างๆ เป็นต้น

ดังนั้นห้องสมุดมีการจัดบริการสารสนเทศบนเว็บไซต์ของห้องสมุดที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่หรืออุปกรณ์ที่มีหน้าจอขนาดเล็ก เว็บไซต์ของห้องสมุดที่นำเสนอผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile application) มีรูปแบบคล้ายกับเว็บไซต์ห้องสมุดที่นำเสนอผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ทั่วไป โดยแอปพลิเคชันห้องสมุดสามารถแบ่งการบริการออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) แอปแค็ตตาล็อก (Catalog Application) ที่สามารถใช้เพื่อสืบค้นรายชื่อหนังสือของห้องสมุดผ่านระบบอินเทอร์เน็ต 2) แอปคลังข้อมูล (Storage App) ซึ่งสามารถใช้เข้าถึงคลังข้อมูลที่มีคุณค่า อาทิ ต้นฉบับเอกสารสำคัญต่างๆ และ 3) แอปความจริงผสมเสมือนหมายถึงแอปพลิเคชันที่สามารถผสมผสานข้อมูลดิจิทัลเข้ากับข้อมูลที่จับต้องได้ในโลกแห่งความ

เป็นจริง ตัวอย่างเช่นการดึงข้อมูลต่างๆ จากระบบไปแสดงบนภาพในกล้องโทรศัพท์มือถือ (Virtual App) (Chowchong, 2014) แต่เนื่องจากข้อจำกัดในด้านความละเอียดของหน้าจอ จึงออกแบบกราฟิกและจัดบริการต่างๆ ให้เหมาะสมสำหรับการนำเสนอผ่านหน้าจอโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีขนาดหน้าจอเล็กกว่าหน้าจอคอมพิวเตอร์เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงบริการของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังมีบริการส่งข้อความสั้น (Short Messaging Service: SMS) เป็นบริการเผยแพร่สารสนเทศผ่านตัวอักษรและเป็นบริการสารสนเทศของห้องสมุดอีกแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถใช้การแจ้งเตือนกำหนดส่งหนังสือ การแจ้งให้มารับหนังสือจอง บริการข่าวสารทันสมัย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารห้องสมุด การแจ้งเปลี่ยนเวลาเปิดและปิดห้องสมุด กิจกรรมของห้องสมุด และแนะนำทรัพยากรสารสนเทศใหม่

การปรับรูปแบบห้องสมุดดิจิทัลทำให้เกิดบริการจัดส่งเอกสารดิจิทัลตามคำร้องขอห้องสมุดสามารถเพิ่มช่องทางแก่ผู้ใช้ในการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้นการก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 ห้องสมุดต้องจัดเตรียมทรัพยากรดิจิทัลต่างๆ ไว้ให้บริการผ่านทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น ภาพบทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และจัดส่งให้กับผู้ใช้บริการตามคำร้องขอทั้งนี้เพื่อเป็นช่องทางที่จะอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการเข้าถึงสารสนเทศต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วถือเป็นการกระตุ้นให้นโยบายของรัฐในเรื่องนี้บรรลุผลได้เร็วขึ้น

บริการต่างๆ ที่ให้สารสนเทศผ่านระบบ RFID หรือ GPS รวมถึงการแนะนำการใช้ห้องสมุด

ผ่านเทคโนโลยี QR Code เป็นบริการนำเสนอเนื้อหาสาระต่างๆ ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งเนื่องจากพฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของผู้ใช้บริการ การบริการสารสนเทศของห้องสมุดกับพฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุดเปลี่ยนแปลงไป จึงควรพัฒนาบริการสารสนเทศผ่านช่องทางอุปกรณ์ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งรวมทั้งโทรศัพท์เคลื่อนที่และอุปกรณ์แบบพกพา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่โดยเฉพาะเยาวชนนิยมพกพาโทรศัพท์เคลื่อนที่และอุปกรณ์พกพาติดตัวตลอดเวลา (Vongprasert, Loyfar, & Pecharasorn, 2013) นอกจากนี้บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการใช้เครื่องมือระบบประมวลผลแบบ cloud computing ผ่านคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนให้เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ลดความยุ่งยากในการติดตั้งดูแลระบบ ช่วยประหยัดเวลาและลดต้นทุนในการสร้างระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายเอง ผู้ใช้ทุกคนสามารถเข้าถึงระบบข้อมูลต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต สามารถจัดการบริหารทรัพยากรของระบบผ่านเครือข่ายและมีการแบ่งใช้ทรัพยากรร่วมกัน (shared services) ได้ด้วย (Information Technology Group, 2017)

นอกจากนั้นวิชาชีพบรรณารักษ์จำเป็นต้องแสดงตนเป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการกับสารสนเทศและการจัดระเบียบห้องสมุดในสภาพแวดล้อมดิจิทัล รวมทั้งการจัดการภาระหน้าที่เฉพาะด้าน ตัวอย่างเช่น การปรุงแต่งสารสนเทศและเปลี่ยนรูปแบบให้อยู่ในลักษณะดิจิทัล การจัดเก็บ การเข้าถึงสารสนเทศดิจิทัล แหล่งบริการอ้างอิงทางอิเล็กทรอนิกส์ การบริการ

สารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าถึงพร้อมกันจากผู้ให้บริการหลายๆ คนในการใช้งาน กระบวนทัศน์ทางด้านห้องสมุดและบรรณารักษศาสตร์ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการตลอดจนผู้ใช้บริการ (Dhanavandan & Tamizhchelvan, 2014)

ทักษะของบุคลากรห้องสมุดจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือที่สำคัญต่อสภาพแวดล้อมการทำงานของบรรณารักษ์ที่เปลี่ยนไป สื่อที่มีรูปแบบจัดเก็บสมัยใหม่ ล้วนมีบทบาทสำคัญรวมถึงการเพิ่มขึ้นของสารสนเทศอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนการทำความเข้าใจกับ big data ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของข้อมูลหรือเมตาดาตา (metadata) เป็นต้น

ปัจจุบันมีห้องสมุดหลายแห่งที่เลือกใช้บริบทของระบบห้องสมุดดิจิทัล ทุกห้องสมุดต่างพัฒนาเนื้อหาสาระดิจิทัล การจัดหาสารสนเทศเน้นที่เป็นสื่อดิจิทัล ซึ่งสามารถจัดเก็บในพื้นที่ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดมีการจัดเก็บคลังสารสนเทศ (storage) ลงในระบบดิจิทัลและเป็นผลให้ระบบประมวลผลแบบ cloud computing ได้รับการนำมาใช้เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วและสามารถปฏิบัติการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทของห้องสมุดดิจิทัล

5. ด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทบาทของบรรณารักษ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งได้บูรณาการทางการศึกษาในระบบโรงเรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่ไม่มีรูปแบบตายตัว บุคคลทุกวัยสามารถเรียนรู้ได้ทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ

และตามอัธยาศัย เรียนรู้กันได้ตั้งแต่แรกเกิดจนตายไม่มีการหยุดนิ่ง เป็นการเรียนรู้ตลอดเวลาและอย่างสม่ำเสมอ กระทำได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ที่มนุษย์ไม่ควรหยุดที่จะใฝ่รู้ต้องอยากรู้อยากเห็นตลอดเวลาอย่าให้สิ้นไฟ ยิ่งรู้มากยิ่งมีสารสนเทศ การศึกษาในปัจจุบันเน้นการเรียนตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก เน้นการจัดการศึกษาสู่ความคิดที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเป็นได้ทั้งผู้ให้และผู้รับความรู้และช่วยสร้างการมีส่วนร่วมสนับสนุนซึ่งกันและกัน สังคมจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงต้องฝึกตนให้เป็นผู้แสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจากทุกทุกแหล่งที่อยู่รอบตัวเอง

ห้องสมุดมีกิจกรรมการเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง สิ่งที่ห้องสมุดไม่ควรมองข้ามได้คือการร่วมมือกับรัฐบาลในการแสวงหา พัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมถึงแหล่งสารสนเทศที่สามารถตอบสนองบุคคลได้อย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน รวมถึงกระบวนการสนับสนุนส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้การสร้างนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า การฝึกอบรมทักษะต่างๆ ทั้งนี้รัฐบาลเชื่อมั่นว่าการดำเนินการในเรื่องนี้จะทำให้นโยบายประเทศไทย 4.0 สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทของห้องสมุดทุกประเภทในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลง สามารถไปร่วมงานชุมชนในเขตความรับผิดชอบของตน บทบาทในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำโดยการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า เมื่อประชาชนมีปัญหา (Derdkhuntod, 2005) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีจำนวนของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ห้องสมุดบทบาทในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและจัดบริการสารสนเทศโดยคำนึงถึงความต้องการของผู้สูงอายุ มีบริการด้านห้องสมุดและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การบรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญ เทศกาลหนังสือ นิทรรศการ เป็นต้น (Yoopaug, Maitaouthong & Saenwa, 2014) ซึ่งอาจจะใช้แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริการห้องสมุดและสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุของห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 2008)

บทสรุป

จากนโยบายประเทศไทย 4.0 ทำให้ห้องสมุดต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทในหลายประเด็นอย่างไรก็ตามห้องสมุดถือได้ว่าเป็นองค์กรที่มีลักษณะเอื้อต่อการสนับสนุนและตอบสนองนโยบายของรัฐในเรื่องนี้ ด้วยวิชาชีพสารสนเทศและบรรณารักษ์ซึ่งได้รับการอบรมและผ่านหลักสูตรที่มีความเป็นพลวัตค่อนข้างมาก จึงไม่ใช่เรื่องยากที่ห้องสมุดจะปรับตัวได้ทันก่อนองค์กรอื่นๆ การสอนที่ผู้สอนให้นักศึกษาในหลักสูตรด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์หรือสาขาใกล้เคียงที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นนั้น เป็นการบ่มเพาะให้นักศึกษาสามารถจบมาเป็นบัณฑิตที่สามารถเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ และสามารถรับรู้ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วเนื่องจากบริบทของสารสนเทศภายในห้องสมุดที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วิชาชีพบรรณารักษ์ในยุคปัจจุบันจึงเน้นการปรับตัวให้เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ซึ่ง

จำเป็นต้องเกี่ยวพันกับการจัดการและจัดลำดับสารสนเทศตามหมวดหมู่ หรือการจัดการกับคู่แข่งที่สำคัญอย่าง Google ก็ตาม ดังนั้นกระแสของห้องสมุดดิจิทัลที่สอดคล้องกับสิ่งที่รัฐต้องการจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก ดังที่ Doung-In (2013) กล่าวว่าห้องสมุดดิจิทัลมีบทบาทมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวม จัดเก็บและจัดระบบทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลที่มีสารสนเทศหลากหลายประเภท เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ในการเข้าถึงและการค้นคว้าสารสนเทศดิจิทัลผ่านทางระบบเครือข่าย รวมทั้งรักษาทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลให้ใช้งานได้ในระยะยาวหรือแม้แต่การจัดการพื้นที่การทำงานร่วมกัน (workspace sharing) เพื่อให้ผู้ใช้แต่ละบุคคลสามารถสื่อสารตอบโต้กันได้ รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเว็บ 2.0 หรือเครื่องมือทางสังคมต่างๆ (social tools) มาประยุกต์ใช้กับห้องสมุดดิจิทัลเพื่อให้ผู้ใช้สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านสารสนเทศและความรู้ เช่น

บล็อก (Blog) วิกิ (Wiki) พอดแคสต์ (Podcast) หรือบริการเนื้อหาประเภทเสียงและวิดีโอ หรือการกระจายสารสนเทศอย่างง่าย (Really Simple Syndication: RSS) ที่น่าสนใจคือเรื่องของ m-Learning ซึ่ง Sopeerak (2015) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบ m-Learning มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความรู้แก่ผู้อ่านผู้ใช้สามารถใช้เครื่องมือสื่อสารที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสามารถพกติดตัวไปไหนได้สะดวก ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งห้องสมุดสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ ได้ นโยบายประเทศไทย 4.0 จะบรรลุเป้าประสงค์ได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ห้องสมุดถือว่าเป็นองค์กรหลักทางด้านบริการความรู้และสารสนเทศ ดังนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีที่ห้องสมุดจะสร้างจุดยืนให้ตนเองในการเป็นภาคส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายประเทศไทย 4.0

References

- American Library Association. (2008). Guidelines for library and information services to older adults. *Reference & User Services Quarterly*, 48(2), 209-212.
- Chaleyprat, W. (2014). The development of potential library personnel according to the strategy of Rajamangala University of Technology Thanyaburi. *Rangsit University Library Journal*, 20(2), 7-26. (In Thai).
- Chowchong, A. (2014). *Applications in the library, book world in hand (hold) us*. Retrieved October 2, 2017, from <https://www.goethe.de/ins/th/th/kul/mag/20446958.html>. (In Thai)
- Chumapai, N., & Soomart, A. (2015). Branding strategies of Academic Resources Center Khon Kean University. *Information*, 22(1), 79-90.
- Dempsey, K. (2009). *The accidental library marketer*. Medford, NJ: Information Today.
- Derdkhuntod, N. (2005). The roles of librarians for promoting life-long learning. *Information*, 12(1), 50-59.

- Dhanavandan, S., & Tamizhchelvan, M. (2014). Role of information technology in academic libraries: Personal computer to cloud computing. **International Journal of Advanced Library and Information Science**, 2(1), 62-71.
- Doung-In, S. (2013). Applying social tools to digital libraries. **Journal of Information Science**, 31(3), 78-95.
- Information Technology Group. (2017). **Cloud computing: What is it?** Retrieved October 2, 2017, from <http://sc2.kku.ac.th/office/sci-it/index.php/29-cloud-computing>. (In Thai)
- Johnson, S.M., Osmond, A., & Holz, R.J. (2009). Developing a current awareness service using really simple syndication (RSS). **Journal of the Medical Library Association**, 97(1), 52-54.
- Juntamaneechot, P. (2008). How to prepare for being Librarians in a virtual age. **Rusamilae Journal**, 29(3), 9-12.
- Kwiecien, K. (2013). Using of mobile technology for information services development. **Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University**, 6(1), 94-102.
- Likhitboonrit, M. (2017). **Development of digital library and librarians for information services in Thailand 4.0**. Mahasarakham: Academic Resource Center, Mahasarakham University. (In Thai)
- Premssmit, P. (2012). **Library development to ASEAN community**. Retrieved February 22, 2017, from <https://goo.gl/7dd7yQ>
- Sopeerak, S. (2015). M-learning. **Academic Journal Bangkokthonburi University**, 3(2), 32-42.
- Thailand 4.0**. (2016). Retrieved October 2, 2017, from http://www.khonkaen.go.th/auditor/admin/know_file/145917_755.pdf (In Thai)
- Tonwimonrat, S. (2014). Strategic planning model of Central Library, Silpakorn University. **Veridian E-Journal**, 7(2), 1007-1024.
- Vongprasert, C., Loyfar, S., & Pecharasorn, P. (2013). Information behavior of undergraduate. **Humanities & Social Sciences**, 30(3), 157-196. (In Thai)
- Wade, M. (2012). Re-inventing the library the role of strategic planning marketing and external relations and shared services at the National Library of Scotland. **Library Review**, 62(1), 59-66.
- Yoopang, K., Maitaouthong, T., & Saenwa, S. (2014). Needs of elderly toward library services and activities of the Discovery Learning Library, Bangkok Metropolitan Administration: A case study of Suan Lumpini discovery learning library. **Journal of Library and Information Science Srinakharinwirot University**, 7(1), 24-38.